

Koronakommisjonen

Kommisjonen er oppnevnt i statsråd 24. april 2020

Referat

Referat fra Koronakommisjonens intervju med statsminister Erna Solberg

Intervju av	Statsminister Erna Solberg
Sted	Digitalt
Tid	28. januar kl. 10–12
Intervjuere	Stener Kvinnsland, Leder av Koronakommisjonen Egil Matsen Toril Johansson Astri Aas-Hansen Tone Fløtten
Kommisjonsmedlemmer til stede digitalt	
Ev intervjuobjektets bisittere	Njål Stensland, SMK
Referent	Siri Halvorsen, sekretariatsleder Thea Westhagen Edell, sekretariatet

1. Innledning av samtalen

Kvinnsland orienterte om hvem som er med under intervjuet, og henviste til invitasjonsbrevets redegjørelse om formaliteter knyttet til gjennomføringen av intervjuet. Kvinnsland orienterte også om at referatet og lydopptaket er interne dokumenter, som kommisjonen i utgangspunktet ikke ønsker å gi innsyn i. Det ble også opplyst om at statsministeren vil få referatet forelagt til gjennomgang, når det er utarbeidet.

2. Sentrale spørsmål i dette intervjuet

Tema 1: Beredskap

Kvinnsland: Første tema dreier seg om beredskap. Hva mener du er styrker og svakheter i planverket for beredskap Norge hadde før covid-19-pandemien inntraff?

Solberg: Jeg mener at det er en styrke ved arbeidet som er gjort over mange år med sterke planarbeidet og planverk vi har. Planverket er basert på øvelser, kunnskap, revideringer osv. Hovedutfordringen er nok at en slik altomfattende konsekvens som vi har hatt med denne pandemien ikke er godt nok avdekket i det planverket vi har. Vi har vært veldig opptatt av at det er plassert ansvar i linjene, basert på prinsippene i ansvarsfordelingen i selve beredskapsarbeidet. Hver linje har på mange måter en avklart rolle. Det er veldig mye som har fungert bra i denne sammenhengen, men det er nok også sånn at planverket ikke har vært godt nok dekkende for totalkonsekvensen av en pandemi og de virkemidlene vi har valgt å bruke. Det er hovedsaken.

Ellers tror jeg veldig mye har fungert bra. Jeg vil alltid si at det er en utfordring i Norge at vi har så mange kommuner som vi har. Mange små kommuner har en kompetanseutfordring, og vi har lagt mye vekt på at smittevernsarbeidet foregår i den enkelte kommunen. I begynnelsen forsøkte Helsedirektoratet å sikre at alle hadde gode, oppdaterte smittevernplaner. Da var det en del smitte i kommuner som ikke hadde oppdaterte smittevernplaner. Det skyldes nok at kommunestrukturen vår er slik at det er mange oppgaver for mange små kommuner. I praktisk arbeid mener jeg likevel at dette har fungert.

Jeg tror også vi alle kan se at dette ble så altomfattende, og så lenge, at det er grunnlag for å se på om planverket vårt er godt nok på en krise som varer over et år. Der er det grunnlag for å se på ting.

Kvinnsland: Planene omfatter ikke bruk av veldig sterke nasjonale smitteverntiltak. De var mer innrettet mot sykdommen i seg selv, og konsekvensene for arbeidet av det å være syk. Reflekter gjerne over dette i lys av at smittevernloven gir hjemmel til så sterke tiltak som vi har gjort, og likevel hadde vi ikke dette innlemmet i planverket.

Solberg: Jeg tenker at det er et betimelig spørsmål når vi ser på dette i ettertid. Det er alltid slik at man planlegger for den forrige hendelsen, og ikke de nye, store hendelsene. Jeg tror rett og slett at man ikke trodde det ville være mulig å iverksette denne typen tiltak som vi har iverksatt nå. Jeg har diskutert dette mye med helseministeren.

I slutten av januar hadde jeg møte med CEPIs leder som fortalte meg noen kritiske scenarier for hvordan dette kunne utvikle seg. Det ledet til vårt internasjonale engasjement for å skaffe penger til vaksineutvikling og arbeid som vi drev på med i februar for å få flere land til å bli engasjert i dette. Da jeg var på München Sikkerhetskonferanse hadde vi en middag i München, med mange av de store organisasjonene som jobber med smittevern og folk fra WHO. Min opplevelse var da at budskapet var at de rike landene med godt helsevesen kommer til å håndtere pandemien med det smittevernsarbeidet de driver, men at dette kom til å bli en krise i den tredje verden. Det mener jeg var basert på den ryggmargsrefleksen vi har hatt. Vi skulle ikke ha en strategi om å slå ned en sykdom, men om å håndtere den frem til vi f.eks. har en vaksine. Før tenkte man heller ikke at det var mulig å få en vaksine så raskt, og da tenkte man ikke at man kunne ha denne typen scenarier. Det er åpenbart noe vi må lære av. Vi valgte noen virkemidler som egentlig ikke var i plansystemet. Det var virkemidler som var brukt i asiatiske land, men det er land med andre politiske tradisjoner enn det vi har stått for. Jeg tror at det er hovedgrunnen til at vi ikke har fokusert på en situasjon som vi nå står i hvor vi stenger ned mye normal aktivitet i samfunnet, fordi det var ikke en tanke om at vi kunne gjøre dette.

Kvinnsland: Hvilket ansvar mener du at regjeringen har for å dimensjonere beredskap i betydningen fastsette hvilke hendelser som er aktuelle, og hvordan man forbereder seg ut fra en sannsynlighetsvurdering om hva som kan skje?

Solberg: Regjeringen har et ansvar for å dimensjonere kriseberedskapen. Vi har jobbet mye med å avdekke hull i ulike scenarier i kriseberedskapen fra SMK mens jeg har vært statsminister. Vi har hatt gjennomgang i beredskapsutvalget av alle departementenes kriseansvar, og av hvordan de selv har vurdert det. Dette er for å løfte det opp og vurdere om det er riktig og dimensjonert. Vi har hatt gjennomgang fra alle departementene når regjeringen har samlet beredskapsmøte. Vi har hatt «interns» på SMK som har laget rapporter på de ulike områdene, inkludert seminarer for å finne ut av det. Vi har også hatt noen tydelige områder hvor vi har snakket om hvor sårbarhetene er, og hvor vi må dimensjonere annerledes.

Mye av dette har vært knyttet til datasikkerhet og dataspørsmål. Vi har jobbet mye med spørsmål knyttet til hvordan vi kan få dublert et kjernenett i Norge, slik at vi har et alternativt nett dersom datasystemene faller ut på grunn av problemer knyttet til ett nett. Det har vært et langsiktig arbeid. Det har mye å gjøre med dimensjonering.

For helsevesenets del handler det mest om å ha fleksibilitet, slik at man kan samle ressurser ved å slutte å gjøre en del ting i helsevesenet når krisen er der. Det har også vært jobbet med bedre intensivkapasitet i helsevesenet knyttet til å kunne oppskalere. Men vi burde sikkert ha sett for oss at vi burde ha enda mer av det. Samtidig tror jeg ikke at vi kan ha områder i vår helsesektor hvor vi ikke har aktivitet. Vi kan ha utstyr og operasjonssaler i en møllpose. Det er som vi sier at vi putter en del av forsvaret i en møllpose i tilfelle en sikkerhetspolitisk situasjon. Men vi kan neppe gjøre det samme med helsevesenet i et samfunn hvor vi har mange medisinske utfordringer som må løses hver dag, med folk som er kronisk syke og som trenger hjelp. Tanken om at vi skal ha folk som er utdannet og har kompetanse, men som vi ikke bruker i hverdagen, er vanskelig. Det vil alltid være en flaskehals knyttet til denne typen spørsmål.

Dimensjoneringen har vært en del av det arbeidet man har gjort med pandemien og smittevernberedskap. Vi har også jobbet med å sørge for å dimensjonere bedre på intensivsiden. Det er noen dilemmaer mellom å sørge for å bruke ressursene og løse de oppgavene vi har i dag, og å ha beredskap. Jeg kan ta en annen parallell: Vi har en situasjon nå hvor vi har økt kravene til beredskap knyttet til å være i førstelinjen i skarpe oppdrag i politiet. Der har det kommet spørsmål om vi bruker for mye tid og ressurser i politiet på å ha kvalifisert personell rundt omkring i landet til å gå inn i de skarpeste oppdragene, istedenfor å bruke dem til det vanlige etterforskningsarbeidet. Det går mye tid til å holde den beredskapen ved hevd.

Kvinnsland: Vil du si at sannsynlighetsvurderinger i en oversikt over mulige hendelser bidrar sterkt til denne dimensjoneringstenkningen i forberedthet?

Solberg: Ja. Sannsynlighetsvurderinger bidrar til det. Det viser en hyppighet av at ting kan skje. Så er jo ikke politikken vitenskap, men basert på siste hendelse, og hva som skjedde der. For eksempel har vårt sikkerhetspolitiske bilde de siste årene vært basert på faren for terror. Det har gjort at selv om sannsynligheten for å bli drept i en terrorhandling i Norge er relativt sett lav, så har beredskapen vår og arbeidet for det vært mye høyere. Det er fordi konsekvensene er veldig annerledes. Sannsynlighet og konsekvens vil alltid være med. Det vil være en del av situasjonsopplevelsen, men også mediefokuset som er på dimensjoneringen.

Kvinnsland: Hvordan vurderer du at sektorprinsippet i allmenn beredskap har fungert, når vi ser det i lys av det som har pågått?

Solberg: Jeg mener at sektorprinsippet er viktig, og at det har fungert på de enkelte delene. Svakheten med sektorprinsippet er at konsekvenser av handlinger i den ene sektoren, må

belyses enda sterkere for andre sektorer. Litt av det vi har gjort i regjeringen når vi har jobbet med scenarier og øvelser, er å se på hva et scenario betyr for andre sektorer. Det er en ganske viktig del av arbeidet vårt med oppfølgingen av sikkerhetsloven nå. Der har vi valgt ut områder som er viktige for en sektor, men også områder som har kryssvirkning for andre sektorer. Dette er tilfeller der hendelser i én sektor har store utfordringer for andre sektorer. Dette avhengighetsbildet har vi jobbet veldig mye med i regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av ny sikkerhetslov. Det er for å være sikker på at man definerer de riktige sårbarhetene. Det kan være lite direkte konsekvens i en sektor av en sårbarhet som oppstår i den sektoren, men det kan være store konsekvenser i andre. Det har den nye sikkerhetsloven gitt oss enda større grunnlag for å jobbe med.

Kvinnslund: Mitt siste spørsmål går nettopp på hvordan regjeringen sikrer at helheten blir ivarettatt i beredskapsplanleggingen. Er det andre momenter enn det du har nevnt som du vil legge til for denne krisen vi har vært oppe i?

Solberg: Den krisen vi har vært i nå har illustrert det til det fulle. Det er i form av at de scenariene vi har sett for oss og som har vært presentert av DSB og andre, har vært basert på at sykdom i seg selv gir utfordringer for andre sektorer. Det at flere folk blir syke, og at det da vil være mangler i andre sektorer på grunn av at folk er i karantene eller syke, har vært en del av planleggingsarbeidet. Det er et viktig grunnlag for kontinuitetsarbeidet, som handler om hvordan vi sørger for kontinuitet i at beslutningssystemer og tjenester kan opprettholdes i en situasjon hvor mange ikke kan gå på jobb. Det har det vært fokusert ganske mye på. Alle departementene har jobbet med kontinuitetsplanleggingen sin overfor sitt system.

Ettersom vi ikke har trodd at vi ville bruke et virkemiddel som stenger ned aktivitet, har ikke den biten vært godt nok avklart. Tiltakene vi satt i gang har også hatt noen bihensikter, fordi tiltakene ikke har vært definert på et tidligere tidspunkt. At sykdom bidrar til at færre kan være på jobb har vært bærende for arbeidet som DSB har gjort, og som alle departementene og sektorer har fulgt opp. Det har handlet om hvordan man kan sørge for kontinuitet. Det var også mye av det som skjedde i den første fasen i smittevernsarbeidet. Det var at alle departementene måtte sørge for kontinuitetsarbeidet og at ansatte ikke ble rammet av sykdommen gjennom ulike kombinasjoner av hjemmekontor og annet.

Tema 2: Nedstengingen 12. mars

Matsen: Jeg skal stille en del spørsmål knyttet til beslutningen om å sette inn de inngripende tiltakene den 12. mars 2020. Jeg kommer til å referere til det som nedstengningen. Kommisjonen har fått oversendt mange dokumenter og redegjørelser som beskriver hendelsesforløpet frem mot beslutningen. Det er likevel noen detaljer vi mangler. Jeg har derfor en del helt konkrete spørsmål.

Jeg vil gjerne starte med lørdag 7. mars 2020, hvor du i en sms til helseministeren spurte om han var sikker på at tiltakene vi da hadde, og som var skissert, var strenge nok. Du påpekte at det var en del uro med hensyn til om regjeringen var streng nok. Hvilken uro var det du refererte til på det tidspunktet?

Solberg: Det var min subjektive opplevelse av å snakke med folk rundt omkring, bekymringen du opplever og tilbakemeldingene du får. Det var basert på alt fra sosiale medier til folk man treffer, og mediedekningen. Litt av opplevelsen var at det var en større og større uro for at smitten var større, at det gikk veldig raskt, og at FHI og Helsedirektoratet ikke var like tydelige på hvor sterkt man skulle reagere på dette. Min jobb er å pushe på helseministeren, for at han skal pushe på underliggende etater. Det er også viktig at vi gir ryggdekning til det fagetatene gjør, men vi må også føle at de rådene de gir er riktige. For meg var det viktig å kommunisere den uroen jeg hadde på det tidspunktet. Det var en uro over at vi nok hadde behov for sterkere tiltak etter hvert.

Matsen: Ble du beroliget av svaret helseministeren ga deg?

Solberg: Jeg ble ikke beroliget av det, men vi var klar over at vi på mandagen skulle ha en gjennomgang i regjeringskonferansen. Der skulle departementsråden vise estimatene og fremstillingen. Vi var enige om at vi fra da av skulle benytte mekanismen vi hadde brukt under oljeprisfallet og flyktningkrisen i 2015. Det var et fastpunkt med en åpen post for orientering og hurtigbehandling i regjeringskonferansene, slik at det var mulig å ta den runden og redegjørelsen.

Vi jobbet samtidig med redegjørelsen som Høie skulle holde i Stortinget på tirsdagen den uken. Vi hadde mye lesearbeid ved siden av alle disse spørsmålene. Det som skjedde var at jeg, basert på uroen over situasjonen, ga beskjed om at vi var nødt til å levere en økonomiproposisjon. I tillegg til smittevernsuroen hadde vi også uro mot de økonomiske konsekvensene. Da sa jeg på mitt morgenmøte om at vi måtte bestille en proposisjon. Det ble et spørsmål om den skulle leveres til påske, men jeg sa at den måtte leveres på fredagen. Det var fordi vi var i en kritisk situasjon knyttet til økonomiske støttetiltak. Derfor satt vi i gang arbeidet med den første pakken knyttet til økonomiske tiltak. Vi så at stoppen som kom av karantener, reisestopp og usikkerhet bidro til økonomiske utfordringer.

Matsen: Ble disse spørsmålene overhodet tatt opp i de rådene og vurderingene dere på det tidspunktet hadde fått fra fagmyndighetene på helsesiden?

Solberg: De tok ikke opp de økonomiske spørsmålene. Det var nok min vurdering av at når så mye stopper opp, må man også se på økonomiske tiltak. Vi så at folk ble permittert, og at vi var nødt til å se på dette fordi aktivitet begynte å stenge ned. Tiltakene som ble gjort blant annet i Oslo og andre steder gjorde det tydelig at det ville ha en økonomisk side.

Matsen: Jeg går frem til kvelden 11. mars 2020. Koronakommisjonen er informert om at du ringte til helseministeren og etterspurte strengere tiltak. Hva fortalte statsråden deg om tiltaksplanene fremover på det tidspunktet?

Solberg: Det begynte med at vi hadde et møte i statsministerboligen 11. mars 2020 om den proposisjonen om økonomi som vi skulle levere. Høie skulle være med på dette for å orientere, men han måtte i et annet møte. Han ringte og orienterte om prosessen hvor han skulle ha møte i departementet med Helsedirektoratet og departementsråden for å snakke om tiltakene. Min telefonsamtale etter møtet var for å høre om hvor den diskusjonen ledet, og hvilke tiltak man kunne forvente. Det var for å være sikker på at dette ble stramme tiltak. Min konklusjon var at vi måtte stramme til. Litt av bildet var at de orienteringene vi hadde fått på mandagen, men også tidligere, viste et helt annet tempo i smittespredningen enn det vi faktisk så. Det var langt flere som var syke. Der vi trodde at vi hadde god tid til å se på konsekvensene og at vi kunne jobbe etter den vanlige malen, var det nå egentlig behov for å gjøre det betydelig raskere.

Vi hadde ikke så konkrete diskusjoner akkurat om enkelttiltakene. Min hukommelse er at Høie heller ikke hadde fått en konkret liste på det tidspunktet. Det var gitt et veldig tydelig oppdrag om at man måtte se på hva som var nødt til å stenge ned, og hva som var nødt til å skjerpes inn av tiltakene. Det jeg fikk var en tydelig beskjed om at det kom betydelig strammere tiltak dagen etterpå, og at Helsedirektoratet så på tiltakene. Vi hadde gitt myndigheten til Helsedirektoratet på det tidspunktet, og var derfor avhengig av at de fattet vedtaket og at de fant frem til listen. Det var også de som var nærmest til å gjøre vurderinger av hva som var de riktige tiltakene. Samtalen var nok mest for å gi meg sikkerheten på at det vi dagen etterpå ville få var tydeligere og klarere innstrammende tiltak. Men akkurat hvor langt og hvor mye, tror jeg ikke vi var inne på i detaljnivå.

Matsen: Tidligere på dagen 11. mars 2020 hadde du et møte med de parlamentariske lederne på Stortinget. Hvilke tilbakemeldinger ga de til statsministeren?

Solberg: Det var de parlamentariske lederne, og de hadde med seg henholdsvis finanskomitémedlemmer og helsekomitémedlemmer. Mesteparten av møtet dreide seg om helse og smittevern, og så var det en liten bit som dreide seg om økonomi. Vi hadde også med oss Helsedirektoratet og FHI. Mye av dette var for at de skulle få en oppdatering fra våre helsemyndigheter på hvordan situasjonen var. Opplevelsen var at det var et ønske på Stortinget om strengere tiltak. Den samme uroen som jeg hadde følt på var i bredden av det politiske samfunnet. Det var mer fokus på helse enn på økonomi på det tidspunktet, fordi man nok var mest bekymret for situasjonen. Min hukommelse er at det var mange spørsmål til FHI og Helsedirektoratet knyttet til deres vurderinger, men at det var færre klare anbefalinger fra ulike partier. Jeg tror alle hadde den samme følelsen av at vi måtte gjøre mer, men akkurat hva var det usikkerhet om.

Matsen: Da går jeg videre til 12. mars 2020. På morgenen var du i debatt med Jonas Gahr Støre på politisk kvarter. På radioen varslet du om at det ville komme sterkere tiltak i skritt fremover. Når ble det avklart at tiltakene skulle settes inn samtidig og ikke skrittvis?

Solberg: Det ble avklart da vi fikk anbefalinger fra Helsedirektoratet. Jeg turte ikke å annonsere mer i en debatt enn jeg visste helt sikkert at vi kom til å gjøre. Vi trodde nok likevel allerede da at vi kom til å komme med mange ting på en gang den dagen, men jeg kunne ikke si det på radioen uten at jeg var sikker på at vi ville ha enighet rundt en stor meny av tiltak.

Matsen: Den samme morgenen sendte din stabssjef, Lars Øy, en e-post til helseministeren hvor han tar til ordet for å trykke på den store knappen. Øy hadde også en konkret liste med forslag til hva som burde vedtas. Kan du si noe om Øys forslag samsvarte med det du hadde snakket med helseministeren om på telefonen kvelden før?

Solberg: Den listen som Lars Øy la frem var basert på det ECDC hadde kommet med på det tidspunktet. Den var ikke vi kjent med kvelden før. En del av de tiltakene stemmer med spørsmål vi diskuterte. Det Lars Øy gjorde på det tidspunktet var å ta anbefalingen som hadde kommet kvelden før eller tidlig på morgenkvisten, for så å videreformidle den med konkretisering av tiltak. Det er min stabssjef som følger helsedepartementet av mine statssekretærer, så han er tett inne i disse prosessene. Han sendte også den listen til meg på kopi. Denne ble også etter hvert formidlet rundt til alle andre departementer, slik at de kunne se hva som kunne komme og hva som var anbefalingene internasjonalt. Bakgrunnen var nok egentlig en konkretisering av de internasjonale anbefalingene på det tidspunktet.

Matsen: Det var et møtet i BUB formiddagen 12. mars 2020, hvor du og helseministeren deltok på deler av møtet. Gjennom media er vi kjent med at du hadde en kort samtale med helsedirektør Guldvog om behovene for mer inngripende tiltak i tilknytning til dette møtet. Vi vil gjerne at du forteller om hvordan samtalen med Guldvog forløp.

Solberg: Vi snakket sammen på vei inn til møtet. Da var det bare meg og Guldvog som snakket. Vi snakket om at det måtte komme flere inngripende tiltak. Han sa at de arbeidet med det, og at de hadde hatt kontakt med Høie. Så hadde vi dette møtet som egentlig var planlagt noen dager før, og det var egentlig mest for at vi skulle lære mer om BUB, og se hvordan det fungerte og hilse på folk som sto i førstelinjen for å befatte beslutninger. Høie kom litt for sent, og han skrev en lapp til meg om å trykke på den store knappen. Høie, Guldvog og jeg snakket sammen før vi snakket med pressen, hvor Høie spurte om det var i orden at statsministeren sier at vi kommer til å sette i gang de mest inngripende tiltakene. Spørsmålet var om Guldvog mente at det var grunnlag for å si det basert på de tiltakene vi da jobbet med. Det var ikke diskusjon i detalj på tiltakene. Hele tankegangen var at vi måtte

ha ned aktivitet. Hvert enkelt tiltak var kanskje ikke så viktig for meg. Det viktigste var at vi måtte stoppe at folk møtes for å stoppe smitten. Det var nok det aller viktigste. Vurderingene av hvilke tiltak som var viktigst måtte Guldvog ta, så lenge vi hadde gitt myndigheten til Helsedirektoratet.

Matsen: Oppfattet du at du og helsedirektøren hadde samme forståelse av situasjonen og behovet for tiltak?

Solberg: Ja, jeg oppfattet at det var enighet om behovet for å ha tiltak og at det var riktig å bruke en beskrivelse om at vi ville innføre de mest inngripende tiltakene i fredstid. Guldvog sa at det satt folk og jobbet med listen over tiltak, og at man skulle gå videre med det arbeidet etterpå. Jeg oppfattet at det var enighet om situasjonsbeskrivelsen og om konsekvensen, men det var ikke slik at vi hadde en liste over hvilke sektorer som ville rammes.

Matsen: Hvem var det som tok initiativet til at nedstengningen 12. mars 2020 skulle inkludere nedstengning av skoler og barnehager, og offentlige og private virksomheter, slik du oppfatter det?

Solberg: Jeg mener at det kom ut av to ting. Det ene er det BUB og Helsedirektoratet selv valgte ut med tanke på hvilke sektorer som skulle rammes. I tillegg er det slik at da jeg kom tilbake på kontoret, fikk jeg beskjed om at Trine Skei Grande, som da var kunnskapsminister, hadde tatt kontakt og mente at vi måtte stenge skolene. I ettertid har jeg forstått at Utdanningsdirektoratet hadde tatt kontakt og mente at vi måtte stenge skolene. Jeg går ut ifra at alle signalene kom inn til Helsedirektoratet, og var med i avveiningene de gjorde av hvilke områder som skulle stenge.

På et tidspunkt hvor man ikke hadde veldig god kunnskap var det naturlig ut ifra smittevern å tenke at virksomheter hvor man oppholder seg tett og hvor det ikke er lett å praktisere én meter avstand blir naturlige nedstengingsarenaer. Det er også enklere å sende alle folk på hjemmekontor i moderne tid med mulighet til å få mange deler av arbeidslivet til å kunne fungere. Det er godt mulig at listen som kom fra ECDC, og som Lars Øy sendte videre, også var med på å styre hvilke tiltak Helsedirektoratet kom med.

Matsen: Hvem tok den reelle avgjørelsen?

Solberg: Den reelle avgjørelsen tok Helsedirektoratet. De visste likevel på det tidspunktet at de hadde støtte fra oss for å gjøre det. Vi fikk fremlagt den listen som et faktisk vedtak da vi hadde formøte før pressekonferansen. Den eneste diskusjonen vi reelt sett hadde, var hvordan vi skulle praktisere karantenereglene. Når man innfører karantenereglene må man også ha tilbakevirkende kraft. Det hadde vi en drøftelse og diskusjon om på det møtet. Det hadde som konsekvens at flere som var på det møtet måtte gå i karantene etterpå.

Matsen: Kan man forstå det slik at tidspunktet for den reelle avgjørelsen var i etterkant av møtet i BUB, og at den ble tatt av Helsedirektoratet?

Solberg: Ja.

Matsen: Hvilken rolle vil du si at du hadde for at beslutningen ble at det skulle stenges ned?

Solberg: Jeg tenker at både helseministeren og jeg bidro til å få til den beslutningen, gjennom å understreke behovet for sterkere tiltak. Ikke minst, og den viktigste delen av det, var det at vi ga ryggdekning og politisk støtte for svært inngripende tiltak til de som satt med ansvaret. Det tror jeg er det viktigste vi gjør, særlig når vi hadde delegert myndigheten til Helsedirektoratet.

Vi tok myndigheten tilbake igjen etterpå, slik at det var regjeringen som fra da av fattet beslutningen. Det har vi hatt diskusjon på, og kanskje var det regjeringen som skulle ha fattet beslutningen på det tidspunktet. Tid, delegering og system for det gjorde at det ble sånn. Men det aller viktigste tenker jeg, er at vi ga ryggdekning til at det var politisk enighet. Vi måtte tydeliggjøre at det ikke ville være en diskusjon eller en tilbaketrekning, av tiltak og skyve fagmyndighetene foran oss. Dette hadde støtte fra landets ledelse.

Matsen: Tror du at tiltakene ville blitt satt inn 12. mars uten ditt påtrykk?

Solberg: Det er litt vanskelig å være sikker på. Det var også et veldig stort samfunnsmessig trykk. Jeg tror at vi var på vei til å få veldig mange kommunale vedtak som ville være litt hals over hode, og som ikke helt var gjennomtenkt med tanke på samfunnskritiske funksjoner. Om det hadde kommet akkurat den torsdagen, eller om det hadde kommet på fredagen, kan man alltid diskutere etterpå. Det var denne opplevelsen av at smitten hadde begynt å spre seg uten at vi kunne spore den tilbake til utenlandstilfellene. Det var smittebildet som ble annerledes. Det er likevel klart at det at vi ga ryggdekning, og i og for seg pushet på, for strenge tiltak, bidro til at det var enklere å skjære gjennom og å gjøre det.

Matsen: Kan du reflektere rundt hvilke forhold som var avgjørende for å stenge ned? Du har vært inne på noen eksterne forhold, herunder rapport fra ECDC, vedtak i kommuner osv. Kan du reflektere litt mer om den avgjørende situasjonsforståelsen i de dagene og timene?

Solberg: Det mest avgjørende var at forståelsen av at dette var noe vi gradvis kunne forholde oss til, viste seg å være feil. I det første scenarioene trodde man at det ville være noen nordmenn som hadde møtt noen kinesere. I ukene før de første tilfellene fikk vi rapporter om at det var mistenkelige tilfeller i Tromsø, på Svalbard osv. Vi fikk sms-er om mulige tilfeller. Da hadde vi bilde av den langsomme veksten som det kunne holdes kontroll på. Den planen man opprinnelig hadde brøt sammen på grunn av vinterferien og utbruddet i Østerrike. Vi hadde en helt annen akselererende situasjon, som måtte håndteres der og da. Da må man fatte beslutninger, og kan ikke drive med omfattende utredninger og planarbeid. Jeg er tilhenger av at man av og til må skjære igjennom og fatte beslutninger, selv om vi ikke har verdens beste grunnlag for beslutningene. Det er fordi det å ikke fatte beslutninger kan forverre situasjonen.

Det tror jeg var den opplevelsen vi satt med på det tidspunktet. Smitten spredde seg så mye mer, og kontrollen over smitteveiene var for dårlige. Det var viktig å gjøre noe. Det tror jeg er grunnen til at man får et brudd med det som var planlagt på forhånd.

Matsen: Hva visste dere om befolkningens tillit til regjeringen og myndighetene mer generelt på det tidspunktet?

Solberg: Vi visste at det var mye tillit i Norge, og at det er mye bra i det norske samfunnet knyttet til tillit. Norge er et samfunn hvor fellesfølelsen er sterk. Én ting er tillit til myndighetene, som man kan måle. Men jeg tror fellesfølelsen i vårt samfunn er ganske sterk. En utfordring som treffer ganske mange føles ut som om den treffer alle, og det er en tanke om at vi alle skal være med på det. Vi kaller det dagnadsånden. Følelsen av at vi må ta tak alle sammen er ganske stor i det norske samfunnet.

Jeg var likevel usikker på om det ikke ville være mange som ville være veldig sinte da vi stengte ned. Opplevelsen min, og det var det jeg hadde følt på i flere dager, var at det var et sug etter at man tok sterkere kontroll over smitteutviklingen. Vi begynte å få rapporter fra andre land om voldsomme utfordringer, selv om de egentlig mest kom i ukene etter at vi hadde stengt ned.

Matsen: Tidligere var du inne på at du begynte å tenke på de økonomiske konsekvensene før den 12. mars 2020. Fikk du informasjon fra dine rådgivere om samfunnsmessige konsekvenser av tiltakene før de ble satt inn?

Solberg: Nei. Den første runden vi fikk på de økonomiske konsekvensene var egentlig knyttet til Holdenutvalget, og det arbeidet vi hadde gjennom at næringsministeren og finansministeren hadde møte med næringslivet. Man samlet opp den informasjonen vi hadde fra tidligere kriser. Vi lette i manualen fra de tidligere tiltakene, og så på hvilke tiltak som raskt kunne iverksettes og hva problemene for næringslivet ville være.

Før vi stengte ned var det ikke voldsomme vurderinger om hva dette ville bety av økonomiske konsekvenser. Helgen før så vi at økte permitteringer, og mindre reisevirksomhet med færre turister, ville treffe enkelte virksomheter hardt. Det er også de virksomhetene som har blitt truffet hardt gjennom hele pandemien. Det var nødvendig å sette i gang noen av de tiltakene. Onsdag kveld, da vi visste at vi kom til å stenge ned mer, konstaterte vi at de tiltakene vi hadde på bordet var sterke nok, men at for å komme i gang måtte vi kvittere ut de fire hovedtiltakene vi hadde lagt opp på fredag. Samtidig ga vi beskjed om at vi ville komme med mer, men at vi ikke på 36 timer hadde tid til å lage nye tiltak som var kvalitetssikret.

Vi jobbet likevel intenst gjennom hele helgen, i Finansdepartementet, med særlig det som gikk på likviditetstilgangen. Det ble i og for seg hentet litt opp fra finanskrise-tiltaks pakken. Obligasjonsfondet og lånegarantiene var viktige ordninger vi hadde kunnskap om. Vi hadde også fordel av at vi hadde en statssekretær i Finansdepartementet som hadde sittet i DNBs konsernledelse på tidspunktet vi hadde finanskrisen, slik at hun kjente godt til mange av tiltakene. Det ga oss den ekstrainformasjonen. Finansdepartementet jobbet på, og det de egentlig sa var at det bare var å kjøre på. I min tid som statsminister har jeg alltid hatt et Finansdepartement som vil holde igjen på pengemengden, men det var ikke det som skjedde den torsdagen og fredagen. Da var beskjeden at det bare var å finne måter å formidle forsikring til bedrifter på. Vi lette etter de beste måtene å få dette til på.

Matsen: FHI varslet tidlig, i alle fall i februar, om at koronaepidemien med all sannsynlighet ville komme til Norge. Det er også slik at smittevernloven åpner for svært inngripende tiltak. Hvordan vurderer du forberedelsene som ble gjort for nedstengningen i lys av det? Jeg tenker like mye på de samfunnsmessige konsekvensene som på det rent helsemessige.

Solberg: Det som var utfordringen vår var at hele estimatet av smitteutviklingen var feil. Vi hadde et estimat på at vi ville ha ca. 100 syke på sykehusene til påske. Vi hadde en opplevelse på det tidspunktet om at utviklingen gikk mye mer gradvis. Den gradvisheten gjorde nok at vi tenkte vi hadde mye bedre tid. For eksempel for økonomiske konsekvenser tenkte vi nok at vi kunne jobbe over lengre tid for å få gode tiltak. Denne tidsplanen endret helt. Vi trodde vi hadde 1000 syke etter 100 dager, det ble den 12. mars 2020. Det var tross alt 14 dager etter første sykdomstilfelle. Alle tidsrammene vi jobbet etter forsvant på grunn av Østerrike og Nord-Italia. Det gjorde at momentumet ble veldig annerledes.

Vi visste at vi måtte håndtere dette og jobbe med de økonomiske spørsmålene. Det gjorde vi man med å se på det ved at man hadde et helt annet tidsperspektiv på det tidspunktet. Den 9. mars 2020 var det fremdeles slik at man under orienteringen i regjeringen snakket om 1000 syke om 100 dager. Så gikk smitten opp veldig raskt. På en måte forberedte man seg på et scenario som var helt annerledes enn det vi fikk.

Matsen: Mitt siste spørsmål er om SMK var involvert i diskusjon om vedtaket om nedstengningen burde bli fattet i statsråd.

Solberg: Vi hadde diskusjoner etter at vi hadde fattet vedtaket om at politikerne måtte ta tilbake makten. Det kom i og for seg fra at departementsråden i Helsedepartementet snakket med departementsråden i Justisdepartementet. Vi hadde også en diskusjon som gjorde at vi definerte dette som en nasjonal krise. Justisdepartementet ble satt til lederdepartement, og vi tok tilbake beslutningsmyndigheten til regjeringen de facto. Det var ikke tid, på det tidspunktet, til å endre prosesser. Det viktigste var å fatte vedtak, og så måtte man ordne opp i ettertid med hva som er riktig.

Jeg er jo enig i at det i utgangspunktet bør være politikere og politisk ledelse som egentlig burde treffe vedtak om så inngripende tiltak. Det viktigste på det tidspunktet var likevel at vedtaket ble fattet, og at man ikke forsinket prosessen. Vi gjorde det på den måten vi kunne da, og så tok vi det heller tilbake.

Tema 3: Regjeringsbeslutninger

Johansson: Jeg skal stille spørsmål knyttet til regjeringsbeslutninger. Aller først vil jeg spørre om du kan si litt generelt om hvordan du har ledet regjeringen i denne perioden, og hvordan regjeringen har truffet beslutninger.

Solberg: Jeg kan begynne med å si at fra jeg ble statsminister har vi vært opptatt av at regjeringen er et kollegium. Vi har forsøkt å fatte flest mulig vedtak felles i plenum. Vi har ikke operert med et såkalt underutvalg, som mange tidligere regjeringer har hatt. Det var kanskje naturlig fordi det i begynnelsen bare var to partier, og det da var et oppgjør mellom FrP og Høyre om retningen på ting. Det er også fordi jeg har sittet som statsråd i andre regjeringer, og har opplevd at det kunne vært greit å få være med på beslutningene.

Vi laget en ordning under oljeprisfallet og flyktningkrisen, hvor vi innførte orienteringer på hvert møte og egentlig en enklere beslutningsprosess for regjeringen. Alt var ikke konklusjoner i r-notater, men at det var mulig å gjøre konklusjoner i plenum uten at det var laget masse saksforberedelser på det. Den ordningen tok vi opp igjen i begynnelsen, og har hatt den hele veien ved at vi har en åpen orienteringspost hvor det er mulig å treffe beslutninger.

Deretter så vi at det var behov for langt hyppigere møter og mer akutte beslutninger. Da valgte jeg å etablere RCU. Det er egentlig et litt utvidet gammeldags underutvalg, hvor partilederne og de mest berørte statsrådene sitter. Prinsippet rundt det har vært at de statsrådene som er berørt av en sak skal innkalles og få muligheten til å være med. Begrunnelsen var at det er tungvint å samle regjeringen flere ganger i uken. Samtidig er det viktig å ikke flytte alle beslutninger om korona ut av regjeringen. Derfor har dette vært supplerende til regjeringskonferansene. Egentlig har vi hatt mye av de samme prosessene, ved at vi har hatt en koronadel under regjeringskonferansen og så har vi hatt et koronautvalgsmøte.

I begynnelsen hadde vi to møter i uken, som oftest en regjeringskonferanse og et koronautvalgsmøte. Den mekanismen brukte vi også i sommer. Vi har også hatt noen VTC-møter [digital plattform] knyttet til viktige saker. Vi har også brukt det som en plan for en beslutningsprosess som er litt enklere, hvor vi beslutter på e-post på saker som er mer kurante og hvor alle er enige om at det kan gjøres på den måten. Det gjelder for eksempel den ukentlige rapporten vi får om grenseendringene. Der har vi en e-postutvekslingen. I praksis blir vi informert om hva som er FHIs anbefaling, og så har vi fulgt det når vi har vedtatt prinsippene.

Jeg mener at det har vært fleksibelt, og at det har fungert. Det har gitt oss muligheten til å treffe vedtak ganske raskt. Det var jo veldig forkortede frister rundt RCU-notater i begynnelsen, men det har også vært et enormt tempo. I fjor tror jeg vi behandlet 2000 RCU-

notater. Det har vært fra store til veldig små saker. Det er noen saker som bare er for å få ting til å fungere.

Johansson: Kan du si litt mer om forholdet mellom hvilke saker som er tatt i koronautvalget og i regjeringskonferanser?

Solberg: Den viktigste mekanismen ved koronautvalget er å behandle saker som har et hastverkselement ved seg. I begynnelsen tok vi slike saker i koronautvalget. Vi forsøkte at de store, prinsipielle spørsmålene, slik som strategivalg, skulle tas i regjeringskonferanse. Slik at alle er med. Men det er ikke et veldig klart skille. Det er mest hasteelementet som har vært avgjørende for hvor saker har blitt behandlet, mer enn at det har vært en prinsipiell grense mellom de to tingene. Til tider har vi hatt koronautvalgsmøter der nesten alle statsråder har vært til stede, fordi de har hatt ulike saker på sakslisten som skulle behandles.

Johansson: Hvem besluttet at RCU skulle opprettes?

Solberg: Det var oss på SMK. Vi konsulterte med Justisdepartementet og Helsedepartementet. Det var de to departementene som var mest opptatt av det. Dette var jo i og for seg en idé som kom fra embetsverket og politisk ledelse på SMK.

Johansson: Vi har lest retningslinjer om at også andre enn statsråder kunne møte i koronautvalget. Har det vært andre som har møtt?

Solberg: Ja. Vi har ikke hatt møter i koronautvalget uten at både FHI og Helsedirektoratet, samt ulike andre berørte representanter for underliggende etater, har vært til stede. Både for å gi orienteringer, men også for at vi kunne stille spørsmål til dem og for at vi skulle få rask saksbehandling. I praksis har både FHI og Helsedirektoratet vært tilstede under nesten alle behandlingene av sakene. Departementsråden fra Justisdepartementet og departementsråden fra Helsedepartementet har også vært inne i dette. Også statssekretærer fra departementer har møtt når ikke deres statsråder har hatt mulighet til å møte – det gjør de jo ikke i en regjeringskonferanse, men det gjør de i RCU.

Johansson: I perioden mellom 9.–16. mars 2020 var det ingen regjeringskonferanser. Har du reflektert noe rundt det?

Solberg: Dette skyldes at vi ikke har regjeringskonferanser på torsdager uken før vi skal ha budsjettkonferanse, som er på mandagen. Det er litt tilfeldig, men det har også å gjøre med at vi skal samles tre dager for budsjettkonferanse som var fra 16. mars. Da har vi ganske mye arbeid i alle departementene med tanke på forberedelser til konferansen. Det er ganske tidskrevende og krever mye arbeid, og derfor er det en vanlig prosedyre. Derfor er det i den perioden veldig mange fattede vedtak gjort ved at vi har konsultert hverandre. Vi hadde et ekstraordinært statsråd den 15. mars, hvor vi vedtok fullmakt på innreiserestriksjonene og for å kunne ilegge hytteforbud. Det ble vedtatt på et tidlig morgenmøte den 15. mars.

Johansson: Du har sagt litt om erfaringene knyttet til RCU. Kan du likevel kort oppsummere fordeler og ulemper ved å ha en slik løsning?

Solberg: Den viktigste fordelen er at man får gjort ting raskere, og at det er et veldig fleksibelt organ der en kjerne av statsråder deltar som har fått myndigheten til å sitte der, og så får man med seg de statsrådene. Det som er viktig er å passe på at statsrådene som er berørt av en sak blir invitert og er med i prosessen. Det er det som sikrer et forsvarlig arbeid. Jeg mener at det er tid og fleksibilitet. I tillegg er det forkorting av alle notatene og beslutningsmyndighetene. Det aller viktigste er den delen som dreier seg om at vi uten forberedelser kan fatte vedtak i den typen møter, fordi det er et hasteelement ved det. Derfor er det viktig med kun muntlig forberedelse gjennom orienteringer.

Johansson: Har ordningen vært egnet til å samordne regjeringens respons i en krise som er så sektorovergripende som denne?

Solberg: Ja, jeg mener at den har styrket vårt arbeid. Det har gjort at vi kan gjøre ting raskere, og at vi har fått det til å fungere på en mer fleksibel måte.

Johansson: Hvis noen av sakene i RCU skulle til statsråd, hvordan ble de da oppmeldt til statsråd?

Solberg: Alle saker til statsråd blir oppmeldt til SMK. Det er mange saker i statsråd som ikke behandles i regjeringen, fordi det ikke er den typen saker. Hvis det er saker av en type som gjør at det er politisk grunnlag for at de skal behandles i regjeringen, behandles de enten av regjeringen eller RCU. Men det er også mange saker i statsråd som ikke har vært regjeringsbehandlet, fordi det er innenfor det enkelte departements ansvarsområde. Der er det en kontrollsjekk på SMK om at det stemmer, og hvis ikke det stemmer må de vente og ta det opp på neste regjeringskonferanse.

Johansson: Den 29. september 2020 besluttet regjeringen at innføring av nye tiltak normalt skal behandles i regjeringen. Gitt det du har sagt så langt er vi nysgjerrige på hva som var årsaken til denne presiseringen i protokollen. Lå det noe bak, var det noe misnøye?

Solberg: Det var på et tidspunkt hvor hasteelementet var mindre fremtredende for oss. Akkurat nå har vi igjen hatt hasteelement i sakene. På det tidspunktet så vi at noen departementer ønsket å bruke de forkortede behandlingstidene, og sende saker raskere. Men har man tid til den formelt riktige saksbehandlingsrunden, bør det være det riktige å følge. Det er egentlig hovedgrunnen til at vi gjorde det. Det var på et tidspunkt hvor vi hadde bedre tid og oversikt. Da hadde vi heller ikke fastsatt RCU-møter hver uke, og det ble tatt mer ad hoc. Det betyr at man måtte bruke regjeringen. Det var nok en liten oppstramming fordi at tillatelsen til å kutte på tidsfrister og høringsrunder i regjeringen ble fristende for mange.

Johansson: Det har vært en krise, og å samle folk og håndtere prosedyrer slik de skal er ikke alltid enkelt. Ble det iverksatt tiltak for å sikre at regjeringen var beslutningsdyktig etter Grunnloven § 27 om at mer en halvparten av regjeringsmedlemmene må delta i statsråd for at beslutningene kan fattes?

Solberg: Ja. Et av tiltakene vi har gjort er at vi har praktisert 2 meter avstand på alle møter, og har gitt beskjed til alle om at det må praktiseres i departementene. Det skyldes at det er to grunner til at man kan få problemer med å bli beslutningsdyktig – det ene er at folk blir syke, og det andre er at folk havner i karantene. Vi har instruert om at avstanden som gjør at folk ikke skal havne i karantene er nødvendig. I tillegg har vi praktisert slik at vi akkurat er vedtaksdyktige i statsråd. Det har å gjøre med statsrådssalens utforming – skal vi praktisere 2 meter avstand, kan vi ikke være flere enn at vi akkurat er vedtaksdyktig. Selvfølgelig handler det også om hensynet til Kongen og kronprinsen også, og vi skal jo ikke sitte for tett oppå dem. Vi skal følge reglene knyttet til smittevern. Det har også vært gitt beskjed om at disse 2 meterne må praktiseres mest mulig når man gjør andre ting som statsråd, for å forhindre at man havner i en karantenesituasjon basert på ting man gjør i jobben.

Johansson: Betyr det at alle tilgjengelige statsråder ikke nødvendigvis var tilstede i statsråd, fordi dere hadde denne avstandsbegrensningen?

Solberg: Ja, det betyr at vi alltid planlegger for at det skal være én mer enn halvparten i statsråd, og at vi alltid har én ekstra som kan komme i tilfelle noen blir syke. I utgangspunktet

har vi ikke vært flere enn det. Da Torbjørn Røe Isaksen var i pappaperm var vi 11 i alle statsråd, og nå er vi 12 i alle statsråd.

Johansson: Vi har sett Kongen delta over fjernteknologi. Deltok noen gang noen statsråder via fjernteknologi?

Solberg: Nei, det har ikke vært nødvendig sånn som statsråd fungerer. Da er det heller en annen statsråd som håndterer situasjonen. Vi kunne nok kanskje har gjort det hvis vi var i den kritiske situasjonen at vi ikke kunne møttes, men vi har klart å planlegge for at det alltid er nok statsråder tilstede for å være vedtaksdyktig.

Tema 4: Involvering av Stortinget

Aas-Hansen: Nå er temaet involvering av Stortinget. Hvordan vil du beskrive samarbeidet med Stortinget gjennom pandemihåndteringen?

Solberg: Jeg opplever at vi har hatt et godt samarbeid med Stortinget på veldig mange områder. Det arbeidet vi gjør med smittevern ligger jo til regjeringen å gjøre, og så har vi forsøkt å orientere Stortinget. I vår var det ganske tett oppfølging på Stortingets koronautvalg, der vi forsøkte å konsultere og å gå gjennom saker. Det var en konstruksjon som var litt annerledes enn det for eksempel den utvidede utenrikskomiteen er, hvor vi kan konsultere og få et ja eller et nei. Ved koronautvalget sa Stortinget ifra om at det ville de ikke denne gangen. De ville bli orientert, men de ville ikke gi regjeringen tilbakemelding på om det var riktig.

Jeg mener at det fungerte godt. Jeg skrev brev til Stortinget 27. oktober 2020 med spørsmål om hvordan de ønsket å bli orientert. Vi så behovet for at det hadde vært noen mekanismer på Stortinget som kunne ta imot orienteringer, mer enn at man bare gjør det i plenum gjennom redegjørelser. Det er vanskelig å tilpasse tidsmessig når vi gjør innstramninger og endringer i tiltakene til det som er Stortingets dagsorden. Nå har vi gjort det i to runder. Jeg redegjorde i november, og da passet det i forhold til når vi foretok vedtakene. Det samme når vi nå lettet på vedtak forrige uke, så passet det i forhold til det. Men det er vanskelig å tilpasse det til Stortingets dagsorden, for vi må tilpasse det først og fremst til pandemiens utvikling og behovet for å gjøre tiltak.

På smittevernområdet mener jeg at det vi hadde i vår fungerte. Jeg tror kanskje Stortinget til slutt følte at det ble for mye detaljer, og at de parlamentariske lederne følte at det ikke var nødvendig. Det var kanskje derfor vi ikke nå har et slikt utvalg. Det er opp til Stortinget. Vi har invitert dem til å diskutere det, og der var svaret at de gjerne tok imot redegjørelser i plenum i Stortinget. Så har helseministeren invitert seg til helsekomiteen på Stortinget for å orientere, og for å kunne ta med seg helsemyndighetene og Helsedirektoratet inn i det arbeidet for at de skal være orientert og oppdatert på det. Det er en litt uavklart situasjon, ettersom smittevern egentlig ikke ligger til et ansvarsområde som Stortinget har.

På det økonomiske området mener jeg også at samarbeidet har vært godt. Det er unaturlig at vi skal være enige om alle ting, fordi dette er midt i kjernen av partipolitiske forskjeller. Vi fremmet en proposisjon den 13. mars 2020, som egentlig var beregnet på situasjonen før 12. mars. Vi sa at vi ville komme tilbake med nye tiltak etter det som hadde skjedd den 12. mars, men Stortinget ønsket å delta i det. Da hadde vi ganske tett arbeid opp mot partiene på Stortinget. En rekke av de tingene vi allerede jobbet med valgte Stortinget allerede da å vedta på et tidligere tidspunkt. Den måten å jobbe på må bare en mindretallsregjering leve med. Det er ikke alltid slik at Stortinget vil vente til regjeringen har fremmet noe, selv om regjeringen sier at det vil komme. Dette er midt i kjernepunktet av politisk diskusjon.

Etter påske, i forbindelse med revidert statsbudsjett, var det noen saker hvor det var et skille mellom regjeringspartiene, Frp og de andre partiene. Da opplevde jeg at det var en stor forståelse for at det ble sånn. Det var mer naturlig at da vi skulle revidere et budsjett som Høyre, Krf, Venstre og Frp sto bak, ville det også skje i hovedsak mellom de samme fire partiene.

Vi fikk en runde nå i januar 2021 i forbindelse med vedtak på skjenking i kommunene. Jeg synes jo at det er vanskelig når det ikke har vært diskutert reelt sett i Stortinget, og man får en votering rundt en sak der premissene ikke er avklart. Det er et politisk engasjement og trykk rundt disse sakene, og et ønske om at man viser flertallsmakten man har. Utfordringen hvis Stortinget går inn på mange slike vedtak er jo at premissene for hvorfor vedtakene blir slik ikke er der, og at man får mange etterveksdiskusjoner om hvorvidt det vi gjennomførte etterpå egentlig var det Stortinget diskuterte. Jeg mener det er litt uheldig i håndteringen og informasjonen til det norske folk. Derfor tenker jeg at vi burde strekke oss både fra regjeringens og Stortingets side for å sette oss ned og snakke sammen. Dersom det er slike typer ting de ønsker å mene noe sterkt om, må vi forsøke å finne en måte hvor vi kan snakke sammen, slik at vi er enige om premissene hvis de går inn på smittevernregulerende tiltak.

Aas-Hansen: Du var inne på hvorvidt det var arenaer for å kunne involvere Stortinget, og inne på koronautvalget. Er det mulig for deg å gi oss et lite innblikk i hvordan den uformelle kontakten har vært mellom statsministeren, og andre medlemmer av regjeringen, og Stortinget sammenlignet med den formelle kontakten som har vært i koronautvalget?

Solberg: Det vi har gjort den seneste tiden er at vi har sørget for å informere de parlamentariske lederne om de vedtakene vi fatter på forhånd. Det har vært i form av at de har fått pressemeldingene så raskt de er ferdige. Det er for å la folk forberede seg på at de blir spurt om kommentarer, slik at de vet hva som ligger i det. Alle statsråder har uformell kontakt med de ulike politiske partiene på Stortinget. Særlig i en mindretallsregjering lobber vi alltid for å få vite om vi vil få gjennom et vedtak når vi fremmer det. Det betyr at det er mye kontakt med Frp, Ap, SP, og SV. Det er kanskje litt mindre med Rødt, fordi det er litt unaturlig for denne regjeringen. Det er kontakt om oppfølgingen av ulike typer saker. Det er også kontakt i forbindelse med behandlingen av saker som ligger i Stortinget som er behandlet av representanter.

Vi har hatt budsjettforlik med Frp. Det betyr at vi har en utstrakt samsnacking med Frp på spørsmål knyttet til oppfølging av vedtak som blir fattet i budsjettet, og som vi skulle komme tilbake til senere. Det kan være knyttet til enkelte næringer. Det er også veldig vanlig at statsråder har runder og snakker med talsmenn eller parlamentariske ledere fra andre partier, for å informere om saker og for å høre om den retningen regjeringen tar er i stand til å få gjennomslag eller ikke. Det gjøres på ganske mange av de sakene som skal videre til Stortinget.

Det vi kan se mer på, og det er litt på grunn av erfaringen fra det som skjedde forrige uke, er spørsmålet knyttet til diskusjonen rundt de ulike smitteverntiltakene. Det er også ganske vanskelig fordi det er et høyt tempo på alt vi gjør. Vedtakene om stengning var klar i går klokken halv 5, og vi hadde pressekonferanse klokken halv 7. Vi var knapt ferdige med å skrive. Når vi skal ha det raskt, blir det vanskelig med alle konsultasjonene på veien. Vi forsøker det der det er mulig, men tempoet gjør det krevende å involvere.

Aas-Hansen: Var det andre statsråder som møtte i Stortingets koronautvalget?

Solberg: Ja. Det var ulike statsråder som møtte på ulike saker. Justisministeren, næringsministeren, og arbeids- og sosialministeren har vært der. Jeg tror vi har en liste over hvem som har vært med og gitt orienteringer på ulike områder. Det var særlig viktig at arbeids- og sosialministeren var der, fordi Stortinget fattet en rekke vedtak ganske tidlig om

endringer i utbetalingsordninger som var ganske krevende for Nav. Vi forsøkte å fortelle Stortinget at det kunne bety forlengelser. Han hadde mye kontakt opp mot Stortinget for å forklare hvorfor ting tok tid, og hvor status var på utbetalingsordningene. Ikke minst var det i forbindelse med at man kom med en forskutteringsordning som en løsning på at det tok lengre tid å få de andre ordningene opp og stå.

Aas-Hansen: Så til koronaloven. Var du involvert i diskusjoner med representanter på Stortinget om koronaloven?

Solberg: Ja, det var jeg som først tok opp spørsmålet om vi skulle komme med en koronalov. Det gjorde jeg på et møte vi hadde søndag 15. mars 2020. Da hadde jeg også hatt en samtale med andre på forhånd om dette. Jeg viste til den runden vi hadde hatt rundt flyktningkrisen, hvor vi ba om et unntak for å kunne skjære gjennom dersom vi fikk store innkvarteringsutfordringer. Det ga ikke Stortinget oss tilsagn til den gangen. Da satt vi ned det utvalget som hadde utredet å ha en slik beredskapslovgivning i Norge. Vi sa at vi hadde en slik beredskapslov som var ferdig, og som allerede var hørt slik at den kunne brukes til dette, men vi ville gjerne vite om partiene ga støtte til å komme frem med en sånn sak. Det var et møte med alle de parlamentariske lederne. Vi ba om at de kom med tilbakemelding til oss. Dette var en sak som vi visste var kontroversiell, og kom til å være vanskelig, fordi den innebar å gi mange fullmakter. Vi mente den ville gjøre det enklere på en del områder der det var masse «nitty gritty» som vi måtte gjøre når folk ikke møte hverandre fysisk.

Da fikk vi en tilbakemelding fra alle partier om at de i utgangspunktet var innstilt på dette. Ap hadde enkelte innvendinger knyttet til hvordan man skulle involvere fagbevegelser. Det gjorde at vi sa at vi ikke hadde tenkt til å komme med det, fordi vi ikke kunne ha den diskusjonen. Enten var vi enige, eller så var vi ikke enige, og da måtte vi gå andre veier. Da fikk vi tilbakemelding om at hvis vi kunne ha en bedre prosess rundt det, ville det gå. Da gikk justisminister Monica Mæland runder med partiene på Stortinget for å utforme det lovforslaget som de la frem. Det var egentlig i stor grad utformet med Stortinget før vi la det frem. Så kom det en større offentlig debatt, og så ble det et helt annet lovforslag enn det vi hadde lagt frem. Men det var veldig tett kontakt, og vi var veldig tydelig på at vi visste at dette var vanskelig og at det først og fremst var dersom det var et bredt flertall i Stortinget for å gi oss disse fullmaktene at vi ville fremme det.

Aas-Hansen: Var det fullmaktslov i seg selv du tok opp med de parlamentariske lederne, eller var det også mer detaljene i fullmaktsloven?

Solberg: Det var fullmaktslov, og så hadde vi utkastet som forelå fra utredningen som en form for skisse. Den hadde vært på høring, selv om det var noen tilpasninger vi måtte gjøre. Det ble en interessant prosess, men det var flere som opplevde at førstetilsagnet de hadde gitt ikke gikk helt gjennom deres egne stortingsgrupper når den offentlige debatten gikk.

Aas-Hansen: Så til Stortingets kontrollvirksomhet. I hvilken grad la regjeringen forholdene til rette for at Stortinget kunne utøve sin kontrollvirksomhet gjennom pandemiperioden?

Solberg: Det er et litt vanskelig spørsmål. Spørsmålet er jo om man skal gjennomføre kontrollvirksomhet midt i en pandemi, eller etter en pandemi. I forbindelse med koronaloven ble det innført regler, med det arbeidet som ble gjort i Stortinget som ga tilsagn til de ulike reglene og forskriftene vi gjorde, og en vetorett i Stortinget på det. Det gjorde at Stortinget på mange måter blir medansvarlig for det som kommer. Man kan alltså diskutere om det er riktig når det gjelder kontrollvirksomheten til Stortinget.

Vi har vel ikke gjort helt spesifikke ting for kontrollvirksomheten. Det vi gjør er at, i tråd med smittevernloven, sender jeg over alle vedtak til Stortinget innen en måned etter at de er fattet. Det er ikke lagt opp til i smittevernloven at Stortinget skal respondere på det.

Spørsmålet om kontrollvirksomheten i Stortinget er kanskje i større grad hvordan de vil behandle rapporten for granskningsutvalget. Det er ikke en fortløpende kontroll. Riksrevisjonen foretar vel også kontroll av noen av de tiltakene vi kommer til å gjøre. Men jeg vil nok ikke si at vi har gjort helt spesifikke tilpasninger for kontrollvirksomhet.

Aas-Hansen: I hvilken grad opplever du at det har vært oppslutning blant partiene på Stortinget om regjeringens strategi for pandemihåndteringen?

Solberg: Rett før sommeren orienterte vi om strategien for pandemien videre. Da opplevde jeg at oppslutningen var bred. Da var vi på tidspunktet hvor vi egentlig drev med gjenåpning, og vi hadde TISK-strategien som hovedstrategi. Jeg har opplevd at det har vært en oppslutning som har stått seg igjennom.

Dette er likevel vanskelig for Stortinget, og det har jeg stor forståelse for. De er ikke invitert til å gjøre endringer. De har samme tilgang på informasjon som vi har, fordi all informasjon er åpen. Men det er klart at det er enkeltområder hvor de kanskje ville gjort et annet valg. Det er et område som har vært omdiskutert, og det er grensekontroll og hvordan vi har brukt ressursene. Nesten alt annet opplever jeg at det har vært ganske bred enighet og støtte til. Men grensekontroll har vært et område hvor Frp var tidlig ute og mente at man skulle teste på grensen, og hvor Ap fra november har ment noe av det samme. Stortingets flertall ga regjeringen støtte for den måten vi valgte å håndtere det på i desember.

Tema 5: Håndtering etter den første smittebølgen

Fløtten: Vi skal gå over til håndteringen av pandemien etter den første smittebølgen. Hvordan vil du si at erfaringene fra den første smittebølgen har bidratt til endringer i strategien, og ved valg av tiltak i det videre forløpet av pandemien?

Solberg: En av de tingene vi lærte gjennom nedstengningen vi hadde, eller egentlig gjennom gjenåpningen etter nedstengningen, var et arbeid med hver enkelt bransje om hvordan man kan ha godt smittevern uten å måtte stenge ned aktivitet. Det arbeidet som har vært gjort i regi av bransjer sammen med sektordepartement, og folkehelsemyndighetene, har gitt oss et mye større repertoar over hvordan vi kan drive med aktivt smittevern i ulike situasjoner. Nå har nesten alle sektorer et smittevernsregelverk for en pandemi, og en mulighet for å kunne bruke det. Det har gitt oss et helt annet repertoar enn det vi satt med før nedstengningen. Det gjelder alle én til én-bransjene som nå ikke er stengt i de 25 kommunene hvor vi nå har stengt. Det er fordi man ser at smittevernarbeidet der har fungert. Det er ikke noe grunnlag for å gjøre særskilte tiltak knyttet til én til én-tjenester ut fra det smittevernbildet vi har nå. Disse ser ikke ut som en smittespredningsplass.

Det samme kan man si om skolene hvor vi har utviklet et helt annet repertoar, fra grønt – gult – til rødt. Nå ser vi på hva full nedstengning er, fordi vi ser at det også må være et alternativ for det. Alt dette har gitt oss et helt annet repertoar på hva man kan gjøre.

Det vi så var at det holdt godt med å slå ned lokale utbrudd, og ikke ha nasjonale tiltak bortsett fra de mer generelle smittevernreglene lenge. Men vi ser nok at det har vært litt sårbart. Noen arenaer har nok hatt mer smitte. Når vi ser på hvem som har blitt mest smittet, som bartendere og servitører, er det nok klart at utelivet er et sårbarhetspunkt selv om de har gode smittevernregler og de fleste er seriøse. Derfor er det betydelig behov for raskere nedstengning.

Det andre er kontroll på grensen, og å sørge for at folk håndterer karantene. Karantene er det viktigste virkemiddelet, og så er spørsmålet om vi er god nok på kontroll av karantene. Vi har justert opp kontrollvirksomheten. I begynnelsen var dette et tillitsbasert system. Det vil vi

vel kanskje si at ikke alle har fulgt opp godt nok. Nå har vi mer kontroll, bøtelegging og pekefingeren på det. På den måten har vi fått en større vifte ut ifra det vi hadde første runde.

Fløtten: Var regjeringens ambisjon at smitten skulle holdes nede gjennom TISK og de lokale tiltakene?

Solberg: Målet vårt var at vi skulle holde kontroll på smitten slik at r-tallet lå i underkant av 1. Det var det som ligger i strategien fra 7. mai, hvor vi sa at målet vårt er å holde det der. Vi hadde en diskusjon, med faglig innspill fra FHI, på om det kommer en andre bølge eller mange små bølger. Det ble ikke konkludert på dette. Det vi ser er at vi er veldig sårbare for endringer som skjer utenfor våre grenser. I første fase hadde de landene vi får flest arbeidsinnvandrere fra til Norge lavt smittetrykk, herunder Polen og Litauen. Jeg var i Litauen i begynnelsen av september, og jeg fikk unntak for mitt offisielle besøk til Litauen. 25. september innførte vi karantene for folk fra Litauen, fordi da hadde de en helt annen spredning. Nå er det et av de landene som har mest smitte. Den ytre påvirkningen har endret seg ganske mye i løpet av perioden.

Fløtten: Om vi ser tilbake, vil du si at man lempet for mye på de nasjonale tiltakene utover sommeren?

Solberg: Smittevernloven sier veldig tydelig at tiltakene skal være forholdsmessig. Da blir det slik at dersom det er lave smittetall, kan man heller ikke ha veldig inngripende tiltak. Jeg tror nok at vi har en konklusjon om at vi utover høsten burde hatt noe flere nasjonale tiltak. Men det er tiltak som oppleves veldig inngripende. Når vi har hatt skjenkebegrensninger, og stopp på inntak etter kl. 22, så var det mange steder som mente det var for inngripende sett opp mot hvor lite smitte de hadde. Vi ser jo at der man har lite smitte i noen uker, kan man plutselig få et stort utbrudd.

Min opplevelse er at nå har vi en litt annen dimensjon i det hele, fordi nå forsøker vi å forsinke introduksjonen av det muterte viruset. Det betyr at vi har sterkere tiltak enn smittetallene skulle tilsi, men det er fordi vi har et ønske om å sikre oss mest mulig tid før de muterte virusene får noe større omfang. Vi tror jo ikke at vi klarer å bekjempe at det kommer inn, men vi tror at vi kan forsinke konsekvensene av det.

Fløtten: Hvilke vurderinger gjør dere av forholdsmessigheten av tiltakene før de settes inn, underveis mens de er der, og etter at de er avvirket?

Solberg: Dette er blant de tingene Helsedirektoratet og FHI gjør i nesten alle notatene til oss. De gjør en vurdering av hva som er forholdsmessig. I hovedsak følger vi de vurderingene de gjør. Vi har på et par områder vært litt strammere. Det skyldes at jeg har sagt at vi ikke bare kan vurdere forholdsmessighet, men at vi også skal ha en føre var strategi. Av og til når vi ser at ting bikker oppover, skal vi ta litt mer i. Det er fordi at når vi ser den underliggende smittespredningen på tallene, er det egentlig litt for sent. Det har nok regjeringen veid inn litt mer i noen saker, enn det FHI og Helsedirektoratet gjorde i høst.

Fløtten: Hvordan veies forholdsmessigheten ved ulike tiltak opp mot hverandre?

Solberg: Det er ikke et matematisk stykke. Vi har sagt at det er forskjell knyttet til hvem det har konsekvenser for. Vi har satt liv og helse først, og så har vi prioritering på barn og unge. Vi har tillatt strengere reguleringer mot voksne enn mot barn. Det er delvis på grunn av smittespredningen, herunder at barn ikke har så stor rolle ut ifra fagmyndighetenes vurderinger, men det er også fordi konsekvensene for barn er mye større. Man må kunne argumentere godt for hvorfor et tiltak innføres. Det som er utfordringen er at dersom man tar hvert tiltak for seg, så kan det tiltaket oppleves urimelig fordi andre ikke har det samme tiltaket, men det er summen av tiltakene som må vurderes. For oss er det viktig av og til å

løfte blikket, og si at det er ikke et tiltaks forholdsmessighet som må vurderes, men summen av begrensninger i sosial kontakt. Av og til må vi gjøre noen litt vilkårlige valg av virkemidler for å få det til.

Fløtten: Har dere gjort noen endringer i måten dere vurderer forholdsmessighet på i løpet av pandemien? Gjøres det mer systematisk nå enn man gjorde i starten?

Solberg: Det gjøres mer systematisk i anbefalingene som kommer fra FHI og Helsedirektoratet. Så har vi laget et ekstraplementet, herunder føre-var-prinsippet, som vi alltid sier at vi må vurdere etter, ut ifra erfaringene med veksten i høst. Vi sier at vi må komme tidlig nok inn med nasjonale tiltak for å kunne begrense. Det er litt forskjell på kommunene. Noen kommuner er kjempeflinke og vil veldig raskt sette i gang tiltak, mens andre er litt mer nølende. Særlig når det gjelder felles bo- og arbeidsmarked må vi av og til gi mer tydelig beskjed.

Fløtten: FHI og Helsedirektoratet har også i høst og vinter hatt ganske korte frister på å gi anbefalinger og tiltak. Arbeidet i denne perioden synes å ha hatt et preg av hastverk rundt beslutningene. Hva er dine vurderinger rundt det?

Solberg: I vår laget vi en strategi om hvordan vi skulle jobbe og hvilke tiltak vi skulle ha. Hovedrammen har ligget fast. Det samme gjelder hvilke virkemidler som gjelder på ulike nivåer. Nå har vi mer hastverk på noe, og det er fordi vi er i en hastverksituasjon der spørsmålet er om vi har kommet i en situasjon der vi trenger sterkere tiltak. Det gjøres på basis av en strategi som er lagt. En virkemiddeltrapp, men også virkemidler overfor kommuner og overfor statlige eller nasjonale virkemidler. Slik at i utgangspunktet er de bestillingene vi gjør nå basert på at vi plukker virkemidler fra det som allerede er gjort på forhånd. Selv om det er kortere frister på å gjøre en vurdering av akkurat denne situasjonen, er tiltakene, effektene og hvordan det vil fungere vurdert i tiltaksvurderingene som er gjort og som ligger i menyen vi har laget. Derfor mener jeg at det er rimelig.

Jeg sa vel i min vurdering til Stortinget at det som kan vurderes som ikke forholdsmessig på en mandag, kan på torsdag bli forholdsmessig når man ser på smittetallene. Da blir det korte frister.

Aas-Hansen: Har du et eksempel på tiltak som du mener innebærer en vilkårlig forskjellsbehandling?

Solberg: Vi får alltid diskusjon om man skal åpne for alkoholservering, og ikke fotballtrening for voksne. Vår prioritering var at jobber er viktigere enn fritid. Men det er sånne diskusjoner man har. Så er det noen som sier at de ikke treffes, og har mindre smitte. Hvis man bare hadde rangert smitte ville en fotballøvelse for unge mennesker vært mindre smittefarlig enn det å ha åpen skjenking. Men så må man legge til dimensjonen om at noe er arbeidsplasser og annet er fritid.

TEMA 6: Kommunikasjon

Kvinnsland: Vi skal over til kommunikasjon. Det er vel ingen tvil om at alle er avhengig av å vite hvis man skal gjøre. Regjeringen har hatt en offensiv kommunikasjonsstrategi. Hvordan opplever du at dere har nådd ut til alle deler av befolkningen med disse 11 månedenes erfaringer?

Solberg: Kommunikasjonsarbeidet vårt er på veldig mange nivåer. En del av det er å holde pressekonferanser og sende ut beslutninger. Vi opplever at vi har nådd ut med mange av tiltakene. Det er et dilemma mellom kommunikasjon og åpenhet i enhver krise. Vi har blitt kritisert for ikke å ha åpenhet rundt alle beslutninger, og nå har vi åpenhet om alle papirer før

vi annonserer hva beslutningene blir. Jeg mener at vi har praktisert veldig stor grad av åpenhet hele veien gjennom. Åpenhet skaper likevel mye støy, og støyen på veien skaper kommunikasjonsutfordringer. For eksempel er det en evig diskusjon knyttet til om FHI eller Helsedirektoratet har ment noe annet, fordi man kan hente ut ulike biter fra ulike notater. Det har vært en utfordring i kommunikasjonen, men det er et demokrati og det er åpenhet og det må enhver politiker leve med.

Det vi har jobbet med helt siden begynnelsen er hvordan vi når ut til de gruppene som ikke følger med på pressekonferanser fra regjeringen eller leser avisene, og som kanskje ikke snakker godt nok norsk. Det er to ulike grupper – den ene er barn og unge. Vi har hatt en egen strategi på at vi skal jobbe med barn og unge gjennom egne barnas pressekonferanser, og gjennom godt samarbeid med Supernytt og Aftenpostens juniorbilag for å nå ut med den typen informasjon.

Vi har også jobbet med og hatt stor bevissthet på at det er vanskelig å nå ut til ulike innvandrergrupper i Norge. Vi har folk som bor i Norge som ikke snakker noe særlig norsk og som ikke ser på norsk TV, og som egentlig får mesteparten av informasjonen sin fra venner og kjente. Allerede i begynnelsen av april la vi opp til mer midler til innvandrersisasjoner for å gi informasjon ut. Det annonserte vi før Stortinget hadde gitt bevilgning til det egentlig, for å jobbe sammen med den sektoren. Vi så at man tok noen skikkelig gode jobber med grupper med somalier, hvor vi så at det var veldig høy smitte. FHI sammen med ansatte i helsesektoren med innvandrerbakgrunn jobbet med mye informasjon ut. Dette har vært et dilemma hele tiden. Vi har sett hvor høye smittetall det har vært i deler av innvandrerbefolkningen, og det har vært vanskelig å nå ut med adferdsendrende informasjon. Når jeg sier adferdsendrende informasjon mener jeg noe annet enn informasjon. Det er ikke sånn at de ikke har hørt at det er smitte eller at det er farlig. Men man må nå ut med en informasjon som gjør at de endrer adferd, ved at de ikke deltar på det bryllupet eller deltar i aktiviteter der det ikke kan holdes 1 meter avstand. Det tror jeg ikke vi har vært gode nok på. Vi får litt ulike tilbakemeldinger. Vi får ofte veldig sterke anbefalinger om at vi må si forbud, bot og gratis når vi skal snakke med innvandrere, fordi de ikke er vant med den norske tillitsbaserte måten å kommunisere anbefalinger på. En anbefaling blir for svakt. Det kan vi bli bedre på, og det jobber vi kontinuerlig med nå. Jeg har vært innvandringsminister i fire år i Norge, og jeg vet at dette er et dilemma vi jobber med på veldig mange områder.

Jeg tror at vi har klart å nå ut med god informasjon. Det har hjulpet at dette er det folk er mest opptatt av, og da lytter de til mye. Det som er litt utfordrende er å nå ut med saklig informasjon, når man samtidig har mye støy rundt det. Sånn er det å leve i et demokrati.

Tema 7: Strategier for å håndtere pandemien

Kvinnsland: I slutten av mars 2020 endret regjeringen fra brems-begrepet til slå ned-begrepet. Hva var avgjørende for at den strategien ble endret?

Solberg: Jeg oppfatter vel egentlig ikke at vi hadde en brems-strategi før det. Jeg tror regjeringens strategi egentlig ble klargjort da vi bestemte oss for å «slå ned». Vi hadde en «vi må håndtere en vanskelig situasjon»-strategi. Vi måtte gjøre alt vi kunne for å få kontroll og å få smitten ned. Det var egentlig først i slutten av mars at vi fant frem til den mer langsiktige strategien. Da hadde vi en veldig god og lang diskusjon om spørsmålet brems eller slå ned. Min opplevelse var at vi i begynnelsen tenkte at vi kunne bremse utviklingen – det var litt den følelsen jeg fikk av hva faglige myndigheter mente. Hvis vi ser på rammeverket vårt var det også basert på å bremse utviklingen slik at vi ikke får de store toppene i sykehusene.

Det var en god diskusjon om det var mulig å slå det ned, og om vi ville tåle en brems-strategi. Vår opplevelse var at vi ikke ville tåle en brems-strategi på grunn av antallet som ville dø, og antallet som ville bli alvorlig syke. Men også økonomisk var det gode argumenter for at å slå ned var viktigere enn å bremse. Vi valgte å slå ned, fordi vi trodde det var mulig. Vi så at tallene kunne være der, og at det, i motsetning til det som var tanken om pandemier før, var mulig å slå ned. Vi ble litt inspirert av at noen asiatiske land viste at vi kunne slå ned. Det så ut til at de hadde klart å holde kontroll.

Kvinnsland: Vil du si at utviklingen i Sverige er et eksempel på at en brems-strategi innebærer en krevende balanse?

Solberg: Ja. Jeg vil kanskje si at det Sverige gjør er mer i tråd med beredskapstankegangen som lå i beredskapsarbeidet vårt. Det ligner mer på det som var tanken man hadde på forhånd om hvordan en pandemi ville utvikle seg, og at man måtte bremse. Litt av dette har også å gjøre med at vi har fått et helt annet vaksinearbeid. Det så ut til å være en mulighet å få vaksiner godkjent på så kort tid. Det har å gjøre med det arbeidet som ble gjort for å løfte vaksinearbeidet internasjonalt over mange år. Tanken om å kunne slå ned, og vente på en vaksine, er noe helt annet dersom det er et ettårsperspektiv til man kan begynne å vaksinere enn hvis det er et femårsperspektiv. Det er litt av det som gjør at bildet er annerledes nå.

Kvinnsland: Tidsperspektivet er helt avgjørende for å vurdere strategier. Så dere for dere hva slå ned-strategien ville innebære med tanke på omfang og varighet?

Solberg: Vi så først og fremst for oss at dette ville bety mange utbrudd som vi måtte slå ned lokalt, og at vi hadde et system for å håndtere det. Det fungerte helt fint frem til november. Da så vi at det var litt for sterk smittespredning i Oslo og Bergen. Inn i julen så vi også at bredden på steder var blitt større, slik at vi måtte ha flere nasjonale tiltak. Så har vi også dette muterte viruset. Men vi så nok for oss at det var mulig å holde en «slå ned»-strategi frem til det kommer en vaksine. Jeg må innrømme at det var ulik grad av optimisme rundt vaksine. Jeg hadde et møte på CEPI i mars/april hvor de sa at de trodde de kunne få de første godkjente vaksinene før jul. Da var det veldig mange som mente at det var helt umulig, men de klarte jo det. Det store spørsmålet er nå produksjonskapasitet.

Kvinnsland: Hvis du tenker tilbake til våren 2020 – hvilken oppfatning hadde dere da om dette tidsperspektivet for en vedlikehold og slå ned-strategi?

Solberg: Mitt tidsperspektiv på det tidspunktet var egentlig det vi er inne i nå. Det var at vi forhåpentligvis hadde en vaksine som vi på våren 2021 kunne begynne å distribuere ut, og så er spørsmålet på kapasitet. Man må stille seg spørsmålet om hva som var alternativet. Det tror jeg var like mye et fokus. Var det å akseptere et betydelig større antall døde, og betydelig større antall alvorlige syke over lang tid?

Det økonomiske rasjonale, som Holdenutvalget leverte i to rapporter til oss, var at det å ha en slå ned-strategi og ha kontroll også var bedre økonomisk. Hvis man hadde hatt en strategi hvor mange var syke, men man holdt seg unna terskelen for kritisk nivå i helsesektoren, kunne hatt vel så store og kanskje større økonomiske konsekvenser. Debatten i mars var egentlig om vi hadde for strenge tiltak, og om det kostet for mye, og om vi burde la flere sårbare grupper dø, som en konsekvens av dette. Bør vi ikke være så opptatt av de som er mest sårbare, men fordi konsekvensene for samfunnet og for andre samfunnsområder ble for store. Det var mange leserartikler hvor folk skrev at jeg er så og så gammel, og ikke ofre ungdommens fremtid på mitt alter. Vår vurdering var at en slik strategi skulle vi ikke følge. Det var uakseptabelt, og at det også var et økonomisk rasjonale tilsa noe annet. Da vi vedtok strategien 7. mai 2020 var opplevelsen vår at det var et økonomisk rasjonale som tilsa at det var bedre å «slå ned» enn å hele tiden ligge i en terskelsituasjon hvor mange var syke.

Kvinnsland: Det virker i dag som at det både helsemessig og økonomisk har vært riktig. Problemet er tidsperspektivet på exit. Det har vært fantastisk å se den teknologiske utviklingen med vaksinen. Allerede i mars hadde vi et håp om at det var et ettårsperspektiv fremfor fire til fem år, som er det normale. Men at det skulle komme muterte virus og/eller at det skulle vise seg at det er forskjeller i effekt for ulike aldersgrupper er litt ukjent kunnskap på nåværende tidspunkt. Hvordan tenker du om slå ned-strategien i et slikt perspektiv?

Solberg: Jeg tenker at vi gjennom vaksinen kommer til å få større beskyttelse i det norske samfunnet. Det er også grenser for hvor lenge vi kan ha veldig strenge tiltak. Det gjelder både økonomisk og helsemessig for grupper av andre årsaker, slik som psykisk helse, utfordringer med isolering og ensomhet. Skulle det vise seg at vaksinene har veldig lav effekt mot mye mutasjoner har vi jo en ny utfordring. Jeg tror likevel at det vi har lagt som plattform for vaksinearbeidet gjør at det er enklere å endre vaksinene mye raskere. Det sier også selskapene som står bak. På 5–6 uker vil de kunne endre i alle fall på mRNA-vaksinene, slik at de vil kunne ta andre mutasjoner som man ser i dag. Dette er jeg lekmann på. Troen min er at uansett vil vaksinene bety bremsing av sykdomsutviklingen, fordi de vil forsinke litt. Det gir oss et perspektiv, men det er fremdeles litt slik at vi må håndtere ting når de kommer. Det er ikke et matematisk stykke hvor vi har en absolutt løsning til slutt. Jeg tenker at vi er nødt til å jobbe med den kunnskapsmessige utviklingen som vi ser på helse og vaksine, og så må vi regne med at vi nå har en ny sykdom som vi hele tiden skal forberede oss mot i vårt samfunn. Vi blir ikke ferdig med korona. Jeg ser ikke for meg at det dør ut helt. Det vil kanskje bli litt som influensa i fremtiden.

Kvinnsland: Hvis vi ser tilbake på forberedtheten og planverket, så nevnte du at vi preges av det som har skjedd tidligere, og at planverket var preget av konsekvensene av sykdommen i seg selv for arbeidslivet. Vil du si at det at et samfunn møter en ny infeksjon der hele befolkningen er immunnaiv innebærer et forberedelsesmessig paradigmeskifte?

Solberg: Ja, det gjør det. Det faktum at vi nå har brukt virkemidler som vi tidligere neppe hadde trodd at vi kom til å bruke, og som jeg tror folk hadde sagt at vi ikke kunne gjøre hvis det var foreslått på et tidligere tidspunkt, gjør at vi har fått bredere virkemidler. Samtidig har vi gjennom det utviklet noen andre smittevernstandarder, som gjør at vi ikke nødvendigvis trenger å ta 12. mars 2020 på nytt igjen. Nå har vi muligheten til å lage mer fleksibel respons for ulike bransjer. Vi vet likevel ikke hvor smittefarlig en sykdom blir fremover. Vi kan jo få helt andre sykdommer som er enda mer smittsomme, og som rammer en yngre befolkning på en helt annen måte. Det var jo det spanskesyken gjorde. Da må man tenke andre typer responser, hvor kanskje skolenedstenging igjen blir mye mer aktuelt.

Vi kan jo også si at vi bør være glad at vi fikk denne pandemien nå, og ikke for fem eller ti år siden. Vi hadde nylig en oppsummering av lærdommene på IKT i løpet av denne perioden, og det er klart at vi har håndtert en del ting nå fordi vi har et helt annet digitaliseringsnivå. Det gjør at konsekvensene har blitt mindre – folk kan sitte på hjemmekontor, bedrifter fungerer fortsatt på mange områder selv om man ikke sitter på kontorer, skolen kan fungere på en digital plattform osv. Det er noe vi for ti år siden ikke ville klart å få til.

Kvinnsland: Hva vil være det viktigste på forberedthet gitt at man tenker på denne måten?

Solberg: Det viktigste er at vi jobber enda mer med kryssvirkningene av ulike scenarier. Vi kan ikke la oss sperre av hva vi tror er politisk mulig. Vi må se på hva vi på et tidspunkt tror er politisk umulig, og gjør vurderingene ut ifra det. Det er derfor vi for eksempel har portforbudet ute på høring for øyeblikket. Det er ikke fordi vi tror at vi skal bruke det, men for å være forberedt. Det å tørre å gå strekket utenfor hva som vil være det naturlige reaksjonsmønsteret, tror jeg er en viktig lærdom. Vi må planlegge for det i planverket.

Vi må også se på robustheten i alle systemer. Vi har hatt et fokus på IKT-utfordringer, fordi vi har blitt så sårbare på IKT og strømleveranser. Vi må kanskje også se på kryssvirkningene av for eksempel at du fysisk ikke kan bevege deg.

Kvinnslund: Er det slik at du i dag tenker at planverket må ha mer av dette i seg enn det hadde?

Solberg: Jeg tror planverket må ha mer av det, og at vi må øve og trene mer på det. Vi har øvd og trent på ulike ting opp gjennom tidene, og de er ofte inspirert av hva vi har opplevd. Vi bør kanskje øve og trene litt mer på hva naturlige responser vil være gitt helt andre scenarier.

Kvinnslund: Jeg legger til noe jeg har tenkt på. Norge har hatt et stort internasjonalt engasjement over lang tid. Tror du at det internasjonale samarbeidet kan skape en bedre forberedthet enn det var per i dag, og vil vi bidra til det?

Solberg: Ja, vi bidrar til det. Etter ebolakrisen har vi bidratt til at WHO er blitt bedre i ledelsen og bedre organisert. Sammen med Tyskland og Ghana tok vi initiativ til en evaluering av ebolakrisen og den internasjonale responsen. Det medførte egentlig en ganske stor opprydning i WHO. Neste steg er at WHO skal stå i fokus på helsearbeidet. Vi er opptatt av disse spørsmålene. De sårbarhetene som ligger i utstyrsleveranser er blant de tingene vi så tidlig. Når et land som Kina får en epidemi, og de står for så mye produksjon, eller et land som India som står for mye medisinsk produksjon stenger ned, er det klart at man må se på bufre og alternativer, og hvordan vi planlegger for det. Bortsett fra en helsemessig virkning kan vi jo få en politisk situasjon. Malaysia er jo også hovedprodusenter av hanskene. Når man får så spesialisert internasjonal produksjon, blir man også mer sårbar. At man skaper mer global robusthet ved at flere produserer er nok en av de tingene vi internasjonalt må jobbe med.

Vi er også opptatt av at vi også må gjøre det på et regionalt nivå. EU jobber med «EU for health», som er et initiativ hvor de forsøker å samordne seg bedre i oppfølgingen etter pandemien. Vi er opptatt av å bidra og å være med, fordi vi er helt avhengig av et tett forhold til EU. Vi er for små alene. For Norge er globalt samarbeid helt nødvendig når vi står utenfor en regional organisering som EU.

3. Avsluttende spørsmål

Kvinnslund: Er det noe du vil ha sagt til oss vedrørende vårt mandat?

Solberg: Jeg tenker at det viktigste er at dere definerer deres eget mandat. Jeg tenker at det er mange ting vi kan bli bedre på. I hovedsak mener jeg at Norge har kommet godt gjennom når vi ser på resultatene. Vi kan si at det skyldes mange gode karakteristikk ved det norske samfunnet, ikke minst at vi har en evne til å snu seg rundt og gjøre ting raskt samt å ta ansvar. Det er noe ved den norske modellen som gjør at vi får ting til. Det ser vi i helsevesenet, i kommunene og i beslutningsapparatet. Alt passer ikke inn i alle boksene, og det har dere kanskje merket at alt ikke er klart definert når vi svarer om RCU osv. Men det viktigste er faktisk at vi får gjort de riktige vedtakene til riktig tid. Det er kanskje det aller viktigste i hver styringsstruktur.